Kader lokaal preventief jeugdbeleid 2024-2027

Inhoud

Hoofdstuk 1. Inleiding 3
1.1. Aanleiding 3
1.2. Wat willen we bereiken met de jeugdhulp in Weststellingwerf? 3
1.3.1 Regionaal 4
Hervormingsagenda 4
Toekomstscenario 5
1.4.1 Lokaal 7
GALA en verbinding met andere trajecten 7
Elk kind verdient een kansrijke start 7
Opgroeien in een Kansrijke Omgeving 7
Hoofdstuk 2. Kader/visie 9
2.1. Versterken voorliggend veld 9
2.2. Preventie 11
2.3. Versterken en doorontwikkelen toegang tot jeugdhulp 11
Pedagogische visie 12
2.4. Integrale benadering, normaliseren en eigen kracht 13
2.4.1. Integrale benadering 13
2.4.2. Normaliseren 13
2.4.3. Eigen kracht 14
Hoofdstuk 3. Toekomstbeeld 15
Halt-preventief 16
Verrijkte schooldag 16
STORM 17
Lichte pedagogische ondersteuning 17

Hoofdstuk 1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Op basis van de Jeugdwet zijn gemeenten verantwoordelijk voor alle vormen van jeugdhulp. Ook legt de Jeugdwet preventie als expliciete verantwoordelijkheid bij de gemeente neer. Dit vanuit de overweging dat dicht bij huis de beste kansen liggen om vroegtijdig te signaleren dat een jeugdige in de problemen dreigt te komen. Er wordt in Weststellingwerf al veel gedaan aan preventie. We zien dit niet als een op zichzelf staand onderwerp, maar als een onderdeel van de jeugdzorg in zijn geheel. Hierbij wordt dus ook gedacht aan het systeem waar de jongere deel van uitmaakt. Door meer integraal te werken binnen beleid en uitvoering in het sociaal domein, kunnen we beter inspelen op verschillende levensgebieden en deze met elkaar verbinden.

Deze notitie schetst hoe we in onze gemeente op het terrein van jeugd de samenhang zien tussen de onderwerpen preventief jeugdbeleid, voorliggend veld, complementaire ondersteuning en jeugdhulp. Want, het lijkt zo vanzelfsprekend om in te zetten op het voorkomen van problemen bij kinderen, voor gemeenten is het nog steeds zoeken welk aandeel je daarin als lokale overheid in kunt hebben en hoe je dat het beste kunt doen. Deze notitie moet meer richting geven aan onze inspanningen in het voorliggend veld (preventief ondersteunen in individueel en groepsverband) en het vormgeven van een hechtere samenwerking hierin met belangrijke partners als jongerenwerkers, scholen, jeugdgezondheidszorg, peuteropvang, gebiedsteam, met de schoolmaatschappelijk werkers en de praktijkondersteuners ggz-jeugd en alle mogelijke andere jeugdprofessionals.

Deze notitie biedt dus kaders voor het lokale jeugdbeleid van de komende jaren. In aanvulling hierop is reeds de Regiovisie Jeugd vastgesteld, die gaat over de kaders voor het regionale beleid. Natuurlijk zijn er vele raakvlakken tussen het lokale en het regionale jeugdbeleid. Ook dat komt in deze notitie aan bod.

1.2. Wat willen we bereiken met de jeugdhulp in Weststellingwerf?

Het doel van al onze inspanningen op het terrein van jeugd en gezin, is en blijft onze jeugd veilig, gezond en met perspectief laten opgroeien tot evenwichtige en zelfredzame volwassenen.

In ons eerdere beleidsplan Hart voor de Jeugd hebben we vastgelegd dat we het ondersteuningsaanbod voor jongeren en gezinnen effectiever en efficiënter willen organiseren. Daarbij gelden de volgende uitgangspunten:

- Ouders zorgen in eerste instantie zelf voor hun jeugd
- Gepaste ondersteuning is vraaggericht, integraal en zo dichtbij waar mogelijk
- Via preventie, toegang en een vangnet organiseert de gemeente gepaste ondersteuning om het beroep op dure, gespecialiseerde zorg te verminderen.

De afgelopen jaren hebben wij, en bijna iedereen die betrokken is bij de jeugdzorg, gemerkt dat de gewenste transformatie van de jeugdzorg niet eenvoudig te realiseren is. Het Nederlands Jeugdinstituut (NJi) heeft onderzoek gedaan naar het groeiende jeugdzorggebruik.

Uit dat onderzoek komt naar voren dat er internationaal consensus is over het idee dat een goed jeugdstelsel een aantal lagen kent:

- Een sterke basis (gezin, kinderopvang, school, buurt, sport et cetera);
- Een goede preventie;
- Een sterke eerste lijn;
- Een intensievere jeugdzorg met duurzame effecten.

Waar nu de balans is doorgeslagen in de richting van jeugdzorg, kan die worden hersteld door meer aandacht te geven aan de andere lagen, zonder de verdere ontwikkeling van de jeugdzorg te

verwaarlozen. Voor het NJi zijn de genoemde lagen, de vier kerningrediënten waaruit een beter functionerend jeugdstelsel in Nederland moet bestaan[1]. Zie het model hieronder. Ook in de Regiovisie Fryslân wordt hiernaar verwezen.

Dit model geeft richting (en bevestiging) om de eerdergenoemde uitganspunten van Weststellingwerf verder uit te werken.

1.3. Regionale en lokale ontwikkelingen

1.3.1 Regionaal

Rondom de jeugdhulp wordt door Weststellingwerf nauw samengewerkt met de andere 17 Friese gemeenten. De samenwerking is bedoeld om zo effectief mogelijk zorg in te kopen en toegankelijk te maken voor de inwoners. Dit sluit aan op een van de doelstellingen van de decentralisatie is om de jeugdzorg effectiever, dichterbij en meer op maat te organiseren.

Hervormingsagenda

De jeugd heeft de toekomst. Door veilig en gezond op te groeien, goed onderwijs te genieten, vrienden te maken, onbekommerd buiten te spelen en te bewegen en sporten krijgen jeugdigen de goede start die zo belangrijk is.

In mei 2021 heeft de Commissie van Wijzen de financiële staat en stand van de jeugdzorg en het -stelsel beoordeeld. Het Rijk en VNG/gemeenten kregen het dringende advies een agenda op te stellen om de opgaven in de jeugdzorg aan te pakken met een pakket aan maatregelen en besparingen. Het advies van de Commissie van Wijzen is – naast de al genoemde adviezen om de jeugdhulp en het jeugdhulpstelsel te verbeteren – het vertrekpunt voor deze meerjarige Hervormingsagenda.

Met de Hervormingsagenda Jeugd wordt gewerkt aan een breed maatschappelijke agenda gericht op het structureel verbeteren van de kwaliteit en beschikbaarheid van jeugdhulpverlening en de lange-termijnhoudbaarheid van het jeugdstelsel. Preventie is een belangrijke sleutel.
We zetten in op het voorkomen van residentiële jeugdhulp om te zorgen dat jeugdigen die jeugdhulp nodig hebben ook dan zo thuis mogelijk kunnen opgroeien. Waar residentiële jeugdhulp toch nodig is gaan we deze verder transformeren naar een zo thuis mogelijke, regionaal georganiseerde kleinschalige vorm. Want kleinschaligheid biedt meer kans op een veilig en positief leefklimaat,

[1] Het groeiend jeugdzorggebruik (nji.nl)

maatwerk en onvoorwaardelijk wonen (jongeren hoeven niet steeds te wisselen en verhuizen van zorgaanbieder als het bijvoorbeeld een keer escaleert en kunnen blijven wonen) Terugdringen en transformeren van residentiële jeugdhulp vergt tijd en investeringen. De opbrengsten zijn weliswaar veelbelovend, maar de omvang en het tempo onzeker.

Toekomstscenario

De jeugdbescherming moet effectiever en slimmer worden georganiseerd. Het huidige stelsel is complex en knelt. Kinderen en gezinnen voelen zich onvoldoende gehoord en gezien. De achterliggende problematiek, die dikwijls op verschillende leefgebieden ligt en in het gezinssysteem wortelt, is te weinig in beeld. Gezinnen vertellen op verschillende plekken hun verhaal. Er is niet één gezicht, één professional die bij de gezinnen kan blijven waar een veelvoud van factoren aanleiding geeft tot zorgen over ontwikkeling of veiligheid van kinderen. Om van begin tot eind een relatie op te bouwen, de problematiek in samenhang te beoordelen én integraal aan een oplossing te werken. Er worden kansen gemist.

Het Toekomstscenario betekent een grote innovatie en verandering waarbij wordt overgestapt van een kind- naar een gezins-/systeemgerichte benadering. Hiermee zijn door de gezamenlijke opdrachtgevers belangrijke beleidskeuzes gemaakt. Het Toekomstscenario schetst een toekomstbeeld maar is nog geen uitgewerkt plan. Op de volgende pagina staat de infographic die goed laat zien hoe het de hervormingsagenda vormgegeven wordt in de Regiovisie en het Toekomstscenario.

Regiovisie Jeugd

De bedoeling van de Fryske Regiovisie Jeugdhulp is dat we in Friesland streven naar jeugdhulp waarbij jeugdigen veilig en gezond opgroeien en zich kunnen ontwikkelen op een manier die past bij hun mogelijkheden. We investeren in positief opgroeien, een sterke basis, sterke preventie, duurzaam effectieve hulp en integraal werken bij jeugdige en gezin. Een belangrijk aspect van de Regiovisie is het vormen van een lerend netwerk rond jeugd en gezin dat bestaat uit gemeenten, jeugdhulpaanbieders, onderwijsorganisaties, Gecertificeerde Instellingen, huisartsen, kennisinstellingen en andere partners.

Het meten van resultaten gebruiken we als instrument om te sturen op kwaliteit. We vinden het belangrijk om jeugdhulpaanbieders te betrekken bij het opstellen van kritieke prestatie-indicatoren, monitoring en sturingsinformatie. Deze informatie is belangrijk om de zorgbehoefte scherp in beeld te krijgen en te houden. Hierbij ontstaan aanknopingspunten om het bestaande aanbod beter te laten aansluiten op de zorgbehoefte of ontbrekend zorgaanbod te ontwikkelen.

Ook leren we van ervaringsdeskundige ouders en jeugdigen. Gedurende de looptijd van de regiovisie bouwen we verder aan bestaande initiatieven, zoals het regionaal jongerennetwerk en de jeugdwelzijnsraad.

Hervormingsagenda

Fryske Regiovisie Jeugdhulp

Fryske Regiovisie Jeugdhulp *(0-18 jaar)*

Leidende principes:

- Positief opgroeien
- Een sterke basis
- Sterke preventie
- Partnerschap
- Duurzaam effectieve hulp
- Integraal werken dichtbij de jeugdige en het gezin

Pedagogische basis We houden de verbinding met de GGD, JZA en GALA

- Friese Gebiedsteams
- REX jeugd
- Gecontracteerde jeugdhulp
- Samenwerken aan resultaat en kwaliteit (SARK)
- 18- / 18+

01 Samenwerking onderwijs, gemeenten en jeugdhulp

Doel: We versterken de samenwerking tussen onderwijs, gemeenten en jeugdhulp. We hebben hierbij aandacht voor collectieve voorzieningen en gecluserde inzet van ondersteuning. We gaan aan de slag met een provinciaal verzuim- en thuiszittersprotocol.

02 Participatie en Ervaringsdeskundigheid

Doel: We laten onze inwoners vooraf meedenken aan toekomstig beleid, onderzoeken actief de cliëntervaringen en nemen dit mee om onze dienstverlening te verbeteren. We richten een Ervaringsdeskundigen pool in waar we als Friese gemeenten (en samenwerkingspartners) gebruik van kunnen maken.

03 Versterking van de Friese gebiedsteams

Doel: Ons regionaal ondersteuningsplan blijft in ontwikkeling en we implementeren de verklarende analyse zodat de vraagverheldering door de lokale teams wordt verbeterd. We toetsen en meten de ontwikkelopgaven van de hervormingsagenda doormiddel van de monitor en zetten in op een regionaal opleidingsplatform.

Meer informatie?

Scan de QR-code voor meer informatie.

Toekomstscenario Fryslân *(0-100 jaar)*

Leidende principes:

- Gezinsgericht
- Rechtsbeschermend & Transparant
- Eenvoudig
- Lerend

01 Versterking kind- en gezinsbeschermingsketen

Doel: In 2026 is er een aantoonbare versimpeling in de kind- en gezinsbeschermingsketen in Fryslân. De betrokken organisaties werken nauwer samen en er is geen sprake meer van dubbellingen. Er wordt gezinsgericht gewerkt. Daarbij is het systeem eenvoudig, rechtsbeschermend en transparant.

02 Aanpak van Geweld in afhankelijkheidsrelaties

Doel: De aanpak van Geweld in Afhankelijkheidsrelaties is in 2026 verder versterkt in de regio Fryslân. De aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties is onder de aandacht gebracht bij professionals, inwoners (plegers en slachtoffers) en omstanders. Iedereen weet waar hij/zij terecht kan voor hulp.

03 Versterking van de Friese Gebiedsteams

Doel: In 2026 is de expertise van de Friese gebiedsteams op het gebied van preventie, aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties en onveiligheid binnen gezinnen (verder) vergroot. De gebiedsteams kunnen aan de voorkant een goede analyse maken waardoor gezinnen zo snel mogelijk de best passende hulp krijgen. Hierdoor worden problemen in de verdere toekomst voorkomen.

Meer informatie?

Scan de QR-code voor meer informatie.

Toekomst scenario Fryslân

- Veilig Thuis
- Gecertificeerde Instellingen
- Vrouwenopvang
- MDA++
- Kennisinstituten

Sociaal Domein Fryslân

Contact?

Madieke Wiegersma, programmamanager van Fryske Regiovisie Jeugdhulp en Toekomstscenario Fryslân.

06 - 256 778 24
madieke.wiegersma@sdfryslan.nl
www.sdfryslan.nl

1.4.1 Lokaal

GALA en verbinding met andere trajecten

In het Nationaal Preventieakkoord (NPA) staan afspraken om Nederlanders gezonder te maken door roken, problematisch alcoholgebruik en overgewicht terug te dringen. Het doel is een gezonde generatie in 2040 met inzet op een rookvrije generatie, minder overgewicht en minder overmatig alcoholgebruik. Deze thema's komen (direct of indirect) terug in verschillende programma's in het GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) en worden vertaald naar lokale inzet.

De afspraken in het GALA over onder meer een kansrijke start in de eerste duizend dagen van een kind, een gezonde leefstijl en mentale gezondheid, de aanpak Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) en versterking van de sociale basis dragen bij aan preventie. De Jeugdgezondheidszorg is een belangrijke schakel in het verbinden en versterken van de jeugdpreventieketen.

Elk kind verdient een kansrijke start

De opgave om gezondheidsachterstanden terug te dringen begint al bij de eerste duizend dagen van een kind aangezien die sterk bepalend zijn voor de gezondheid op latere leeftijd. Daarom is een kansrijke start voor elk kind onbetwist een noodzakelijke voorwaarde voor een gezond leven, zodat (aanstaande) ouders in een kwetsbare situatie vroegtijdig gesignaleerd worden en juiste interventies kunnen worden ingezet. Met het programma Kansrijke Start zijn de afgelopen jaren veel goede stappen gezet. Nu wordt ingezet op het verder versterken, uitbouwen en structureel verankeren van de lokale ketenaanpak kansrijke start, gericht op jonge gezinnen in een kwetsbare positie, op weg naar een gezonde generatie.

We willen dat (aanstaande) ouders in een kwetsbare situatie tijdig de juiste zorg en ondersteuning ontvangen, aansluitend op hun hulpbehoefte. De zorg en ondersteuning richt zich primair op het verminderen van risicofactoren die stress veroorzaken, zoals psychische problemen, financiële problemen, relatieproblemen, huisvestingsproblemen en hechtingsproblemen, maar ook het bevorderen van beschermende factoren. Het is ook belangrijk dat deze ouders ondersteund worden met betrekking tot een gezonde leefstijl, omdat gezond eten, geen alcohol tijdens de zwangerschap en bij borstvoeding, en niet roken eveneens van belang zijn voor een gezonde start. Daarom is het doel dat elke gemeente in Nederland structureel een lokale ketenaanpak kansrijke start heeft, inclusief interventies. Deze ambitie volgt uit het coalitieakkoord waarin is opgenomen dat het kabinet inzet op een gezonde generatie 2040 en dat Kansrijke Start in iedere gemeente beschikbaar komt. De lokale ketenaanpak kansrijke start moet verder worden versterkt, uitgebouwd en structureel verankerd, op weg naar een gezonde generatie.

Opgroeien in een Kansrijke Omgeving

Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) is een Nederlandse preventieaanpak voor gemeenten. De aanpak richt zich van oorsprong op het voorkomen van alcohol, drugs en tabak gebruik door jongeren door een leefomgeving te vormen waarin ze gelukkig en gezond kunnen opgroeien en leren omgaan met fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven. Het spreekt voor zich dat dit meerdere doelen dient; het gaat niet alleen om de preventie van middelengebruik. Het dient een breder doel, namelijk de lichamelijke en mentale gezondheid en de greep van jongeren op hun eigen leven en toekomst (weerbaarheid). Als jongeren floreren bespaart dit henzelf en opvoeders veel ellende, en natuurlijk is het ook voor de maatschappij als geheel belangrijk dat jongeren sterk in hun schoenen staan. Vanuit OKO wordt er nauw samengewerkt tussen de verschillende beleidsgebieden van Gezondheid, Sport en bewegen, Onderwijs en Jeugd.

Met OKO werkt iedereen in de gemeente samen aan het vormen van deze positieve leefomgeving voor jongeren op de volgende plekken: thuis (gezin), op school, in de vriendenkring (peergroep) en in de vrije tijd. Dit zijn de vier domeinen die in OKO centraal staan. OKO richt zich op jongeren van 10 tot 18 jaar.

Hoofdstuk 2. Kader/visie

2.1. Versterken voorliggend veld

Beweging naar de voorkant

Het ordeningsprincipe Kind in Fryslân dat ook beschreven staat in de beleidsregels ‘Hart voor de jeugd Weststellingwerf 2024’, is een instrument dat gebruikt wordt om te bepalen wat de aard van de problematiek is en welke vorm van ondersteuning noodzakelijk is. De opvoedingsvragen (kwadrant 1.) en de vragen die problemen dreigen te worden (kwadrant 2. Opvoedingsspanning) worden in eerste instantie opgepakt binnen het voorliggende veld. Dit betekent dat voor deze vragen in principe geen (specialistische), door SDF ingekochte, jeugdhulp wordt ingezet.

De ketenpartners binnen het voorliggend veld hebben een signalerende functie. De kennis, kunde en kwaliteit daar, wordt gebruikt om preventief in te spelen op situaties. Niet alleen om kosten te besparen, maar is juist gericht op het normaliseren, voorkomen van medicalisering en voorkomen van doorverwijzing naar geïndiceerde zorg (zoals vaktherapie en specialistische hulpverlening)

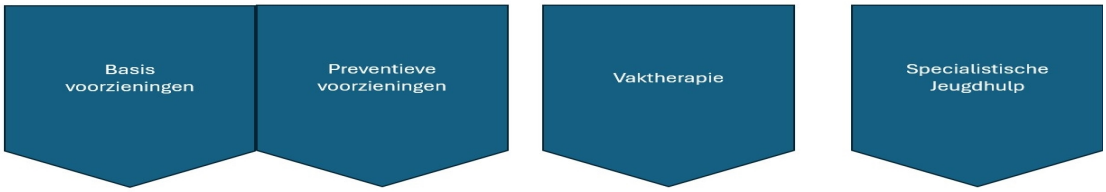

Het ordeningsprincipe Kind in Fryslân

Om de beweging naar voren te maken en een betere en meer intensieve benutting van het voorliggend veld te stimuleren, is een duidelijke sociale kaart (overzicht van het aanbod) van het voorliggende veld met daarbij een concrete route nodig. Belangrijk is dat dit preventieve aanbod voor iedereen goed te vinden is, zodat het eerder ingezet kan worden bij (opvoed)vragen van of zorgen over jeugdigen en/of hun ouders.

Hoe ziet het voorliggend veld er nu uit?

Het voorliggende veld staat voor het totaal aan algemene voorzieningen dat beschikbaar is in een gemeente. Het gaat om alle voorzieningen voor (hulp)vragen waar geen verwijzing voor nodig is. Uitzondering hierop is in onze gemeente de inzet van vaktherapie. Dit wordt vooralsnog ingezet met verwijzing, maar zien we wel als onderdeel van het voorliggende veld. Door de wettelijke verwijzers kan verwezen worden naar specialistische hulpverlening op het moment dat dit nodig is.

Sinds de invoering van de jeugdwet in 2015 heeft Weststellingwerf al een gebiedsteam voor informatie, advies en toegang naar geïndiceerde zorg. Aan het gebiedsteam zijn bewust de functies toegevoegd van schoolmaatschappelijk werk, jongerenwerk (sinds 2018) en de praktijkondersteuner jeugd bij de huisartsen (sinds 2019). Ook het opbouwwerk valt sinds 2018 onder het gebiedsteam. Voorliggend (op geïndiceerde hulp) kan al veel ingezet worden. Vanuit het gebiedsteam zelf hebben we verschillend aanbod en uiteraard via 'onze partners' in het voorliggende veld.
Naast het geven van informatie en advies, biedt het gebiedsteam het volgende (collectieve) aanbod aan:

- KIES, gericht op het ondersteunen van kinderen om een scheiding te verwerken;
- Training weerbaarheid;
- Training rots- en water;

Ook het aanbod van onze partners is voorliggend in te zetten: GGD/jeugdgezondheidszorg, Home Start, Kind aan Huis.

MDT

Sinds 2020 draait in Noordwolde de Talentenplek, deze zal verder gaan als MDT-plek (Maatschappelijke Dienst Tijd) in 2024. In 2023 is ook een MDT-plek gestart in Wolvega. Dit is voor jongeren tussen 13-27 jaar en gericht op talentontwikkeling en participatie (op sociaal gebied, richting school of werk). Er wordt nauw samengewerkt met het jongerenwerk. Binnen het MDT-traject staat het doel van de jongere centraal. Wat wil je leren, ontwikkelen of ontdekken of waar wil je graag aan bijdragen? Om de jongere te ondersteunen bij het ontwikkelen of ontdekken van zijn talent worden er verschillende activiteiten georganiseerd op basis van behoeften.

Het jongerenwerk in Weststellingwerf

Het jongerenwerk draagt bij aan de ontwikkeling van jongeren om hun eigen keuzes te maken. Het jongerenwerk werkt samen met jongeren aan het ontdekken van hun talenten, hoe ze deze in kunnen zetten en hiermee hun eigen kracht kunnen versterken. Jongeren zijn onderdeel van de samenleving, het jongerenwerk helpt jongeren daarin positie in te nemen.
Het jongerenwerk heeft een aanjaagfunctie voor en een brugfunctie tussen jongeren zelf en organisaties. We werken groepsgericht met oog voor het individu. We zijn zichtbaar, aanwezig en benaderbaar op straat, op school, op social media en andere plaatsen waar jongeren zijn.
In de kern levert het jongerenwerk een bijdrage aan:

- het aanleren van vaardigheden;
- de organisatie en totstandkoming van ontmoeting; en
- sociale verdraagzaamheid en betrokkenheid.

Om deze doelen te bereiken worden verschillende activiteiten aangeboden. De activiteiten zijn grofweg in te delen als:
Recreatief: stimuleren om aan te sluiten bij activiteiten.
Preventief/doorverwijzend: om problemen te voorkomen of op te lossen.
Belangenbehartigend: ondersteuning in processen om de eigen leefwereld vorm te geven in relatie tot de omliggende samenleving.
Vormend/educatief: leerrijke informatieve programma's rond een thema.
Activerend: aanmoedigend en enthousiasmerend om zelf taken op te pakken en te leren.

Het jongerenwerk van Weststellingwerf beweegt zich op al deze terreinen en biedt een aanbod voor en met de jongeren in de gemeente. Het jongerenwerk is een basisvoorziening in de sterke pedagogische basis. Zie voor meer informatie de infographic van het Nederlands Jeugdinstituut.[2]

[2] Wat-is-jongerenwerk-infographic.pdf (nji.nl), brochure HvA_A4_brochure_De_preventieve_kracht_van_het_jongerenwerk_web.pdf

2.2. Preventie

Het preventief jeugdbeleid heeft als doel om (verergering van) problemen te voorkomen door zo snel als mogelijk te handelen zodra er signalen zichtbaar zijn. Het preventieve beeld is een samenhangend geheel van onderdelen en anticipeert op risicofactoren.
Onder preventie valt:

- Wegnemen van belemmeringen in opvoeden en opgroeien;
- Bieden van kansen aan jeugdigen om zich te ontwikkelen tot actieve en zelfredzame volwassenen die (op eigen kracht) participeren in de maatschappij;
- Bieden van een omgeving die voorkomt dat er problemen ontstaan.

Uitgangspunt was en is goede ketensamenwerking met o.a. consultatiebureau (GGD), scholen en de huisartsen. Dit is voornamelijk gebeurd via een maandelijks afstemmingsoverleg met de GGD en korte lijntjes met het onderwijs door de schoolmaatschappelijk werkers. Alle scholen hebben een vast aanspreekpunt. Bij drie scholen zijn er inloopmomenten door SMW in combinatie met de jeugdverpleegkundige en de pedagoog van de GGD. Dit is uitgebreid omdat er meer vraag naar was. Op sommige scholen is er een inloopspreekuur voor ouders door alleen het SMW.

Groepsaanpak/-aanbod is georganiseerd via o.a. Rots en Water (weerbaarheid), KIES (complexe scheidingen) en aanbod via Eduzon (Xperience2gether etc.) De uitdaging ligt vooral om ouders betrokken en aanwezig te laten zijn bij ouderbijeenkomsten van KIES. Terwijl sommige ouders juist vragen naar een aanbod voor ouders/ vaders.

Ondersteuning/hulp bij complexe scheidingen is gedaan door te investeren in de onderbouwing van (gewenste) inzet en rollen, fasen, toepassing escalatieladder en gebruik werkkaarten NJi.

Preventie en normaliseren
De afgelopen jaren is het begrip normaliseren vooral uitgelegd op de manier dat de verantwoordelijkheid voor jeugdigen allereerst bij henzelf en hun opvoeders dient te worden gelegd en dat men indien nodig een beroep doet op jeugdhulp. In operationele zin heeft de betekenis van normaliseren voor de ontwikkeling van de algehele pedagogische steunstructuur, het professioneel handelen en samenwerking, nog te weinig samenhangende invulling gekregen. Het is daarom van belang dat we de komende tijd als regio het thema normaliseren actief oppakken en manieren ontwikkelen om dit in de praktijk concreet te maken. Naast maatschappelijke partners zoals scholen, jeugdgezondheidszorg (jgz), zorgaanbieders en gemeenten, verdienen jeugdigen en hun netwerk in deze concretisering een prominente plek aan tafel.

De huidige Jeugdwet schrijft immers voor dat het kernconcept de-medicaliseren, ontzorgen en normaliseren verwezenlijkt kan worden door ‘onder meer het opvoedkundig klimaat te versterken in gezinnen, wijken, scholen en in voorzieningen als kinderopvang en peuterspeelzalen’. Dat vraagt van de regio om een eenduidige beleving van het thema en de daarbij gepaard gaande acties, zoals het versterken van de pedagogische context, de afweging van de professional en alternatieve oplossingen voor of naast jeugdhulp.

2.3. Versterken en doorontwikkelen toegang tot jeugdhulp

Vlechtwerkers van Gezond en Veilig Opgroeien (Vlechtwerkers Jeugd) verwijzen voornamelijk door. Er is relatief weinig tijd/formatie voor eigen inzet door het gebiedsteam. Dit laatste is wel geformuleerd beleid. Het is nog steeds de intentie om meer zelf te gaan doen. Mogelijk is hier dan wel extra formatie voor nodig. SMW (Schoolmaatschappelijk werk) en POH-jeugd (Praktijkondersteuner ggz-jeugd) valt ook onder Gezond en Veilig Opgroeien en zij doen wel eigen inzet en verwijzen nauwelijks door. Dit zijn mooie voorbeelden van hoe we het aantal verwijzingen zouden kunnen terugdringen.

Afgelopen jaren is via hulpvraagbeleid (zie bijlage) ingezet op de kwaliteit van de triage en de betrokkenheid van ouders/jeugdige hierbij ('matched care') samen beslissen voor passende hulp. Hiervoor worden de richtlijnen van het NJi gebruikt. In 2024 krijgen de vlechtwerkers een training voor gebruik verklarende analyse en hoe een familiegroepsplan gemaakt kan worden met ouders.

Er is ingezet op het verbeteren van de samenwerking met en toewijzingen door de huisarts via de inzet van de POH-Jeugd. Duidelijke taakstelling van de POH is hiervoor noodzakelijk. Medicatie is niet voorliggend. och wordt hier op ingezet. Huisartsen geven aan hier niet over voldoende kennis over te beschikken. Mochten deze kinderen/ jongeren niet door de POH begeleid worden, zou dit een traject betekenen binnen de specialistische jeugdhulp. Nu hebben we meer zicht op deze trajecten, is de hulp dicht bij huis en hoeft er geen verwijzing gedaan te worden naar SJH. Huisarts verwijst, bijna, alleen nog door naar POH-jeugd. Zij verwijzen door op de manier zoals het gebiedsteam dat doet, als dat nodig is.

Doen van zorgvuldig onderzoek is waar iedere inwoner recht op heeft. Samen met ouders en jeugdige beslissen wat de meest passende ondersteuning en/ of hulp is, kun je op de volgende manier doen. Met het gebruik van de Verklarende Analyse, in combinatie met Familiegroepsplan en evt. Toekomstplan, wordt hierin voorzien.

Pedagogische visie

Doen wat nodig is, laten waar het kan

In de pedagogische visie "Als professional bijdragen aan opvoeden en opgroeien in Friesland - Sa doch ik dat" is de visie van de gemeente Weststellingwerf verder uitgewerkt.

De pedagogische visie is de basis van waaruit een afweging wordt gemaakt. Het document is richtinggevend voor de professionele betrokkenheid van de gemeente bij kinderen en jeugdigen en het kader waarbinnen wordt gehandeld. Aansluitend op bovengenoemde visie uit het beleidsplan spreekt de pedagogische visie van "Doen wat nodig is, laten waar het kan". Hoe kinderen worden opgevoed, bepalen in de eerste plaats de ouders. Dat betekent, dat de gemeente van medewerkers van het gebiedsteam terughoudendheid verlangt, en stimuleert dat jeugdprofessionals elkaar daarop aanspreken. Zij doen niet meer dan nodig is. Als de ouder in staat is om zelf ondersteuning te bieden, hiervoor beschikbaar is en dit niet leidt tot overbelasting of financiële problemen, is geen aanvullende ondersteuning vanuit de Jeugdwet nodig.

Wat de basis of ondergrens is van veilig en positief opvoeden en opgroeien, wordt wel door de gemeente/overheid bepaald. Dat betekent, dat de gemeentemedewerkers van het gebiedsteam in staat moet kunnen stellen doortastend te zijn, en stimuleert dat jeugdprofessionals elkaar daarbij helpen. De medewerkers van het gebiedsteam moeten kunnen doen wat nodig is. De gemeente stimuleert en bewaakt dat elke jeugdprofessional niet aan de zijlijn blijft staan als de basis van opvoeden en opgroeien wordt bedreigd, als de situatie niet "goed genoeg" is.

2.4. Integrale benadering, normaliseren en eigen kracht

In het kader van de jeugdhulp zijn er veel situaties denkbaar dat het wel noodzakelijk is om gegevens over gezinsleden of bij het gezin betrokken personen vast te leggen. Bijvoorbeeld als er sprake is van gezinsproblematiek, of als die personen een rol hebben als mantelzorger. Dan is er geen bezwaar om persoonsgegevens van hen vast te leggen. Maar maak wel altijd de afweging om dat wel of niet te doen.

Als er voorzieningen aan meerdere gezinsleden wordt verstrekt, is het voor de privacy van de gezinsleden belangrijk dat persoonlijke informatie in aparte dossiers staat. Een jeugdige hoeft niet alle problemen van zijn ouders te weten. Voor een samenhangende gezinsaanpak is het wel belangrijk dat er één ondersteuningsplan is. Het ondersteuningsplan (ROP) beschrijft dan de situatie en ondersteuning op hoofdlijnen; de meer inhoudelijke informatie komt in de individuele dossiers.

Gegevensuitwisseling binnen het sociaal domein vraagt om goede afspraken en richtlijnen hierover en hoe je een dossier inricht. Dit voorkomt handelingsverlegenheid en leidt er zo toe dat inwoners op de juiste manier worden geholpen, zonder dat er te veel persoonsgegevens worden verwerkt.

2.4.1. Integrale benadering

Vuistregel is dat hergebruik van gegevens uit andere sociaaldomeinwetten voor de Jeugdwet of Participatiewet alleen mogelijk is als de uitwisseling van de betreffende gegevens óók noodzakelijk is voor de goede uitvoering van de taak in het kader van de andere wet. Bijvoorbeeld als er sprake is van multiproblematiek en het noodzakelijk blijkt om voorzieningen uit verschillende wetten op elkaar af te stemmen. Of omdat voorzieningen op grond van de ene wet ingezet moeten worden in aanvulling op voorzieningen uit de andere wet. Dergelijke situaties zie je vaak in het kader van een gezinsaanpak. Maar dan kunnen professionals uitsluitend de gegevens uitwisselen noodzakelijk voor de afstemming of het onderbouwen van de noodzaak voor het inzetten van een andere voorziening. Uitgangspunt blijft: ben transparant naar de inwoner over de gegevens die je wilt hergebruiken (VNG)

2.4.2. Normaliseren

Het huidige gemeentebeleid is gericht op het versterken van de pedagogische samenleving, waarin het gedachtegoed van *'It takes a village to raise a child'* centraal staat. In een dergelijke samenleving zijn burgers binnen het sociale netwerk van een kind of jeugdige bereid om de verantwoordelijkheid van het opgroeien van het kind te delen.
Volgens de gemeente Weststellingwerf kan normaliseren een belangrijk onderdeel vormen bij het versterken van de pedagogische samenleving binnen de gemeente. Bij het normaliseren van opvoedvragen is het namelijk de bedoeling dat het sociale netwerk een actief deel wordt van de hulpverlening. Normaliseren zou volgens de gemeente bij kunnen dragen om het onnodig gebruik van jeugdzorg in sommige gevallen te voorkomen.

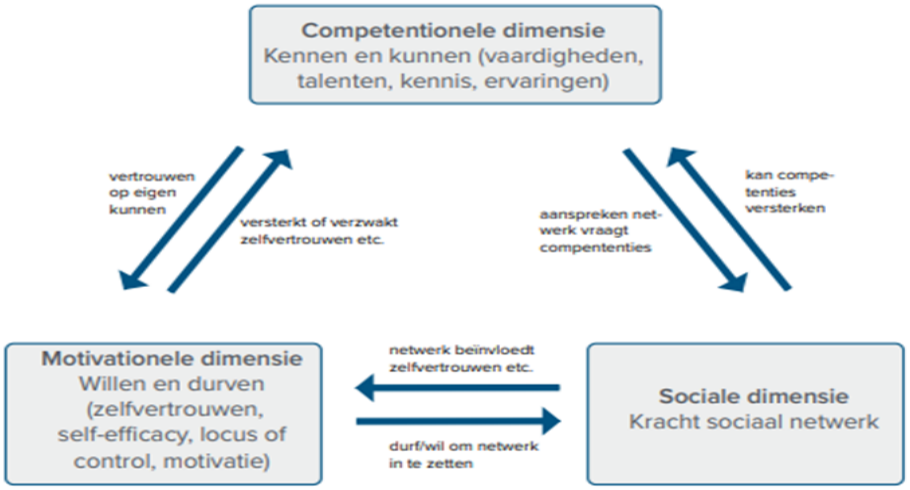
Er wordt verwacht dat normaliseren positieve uitkomsten kan bieden. Het normaliseren van opvoedvragen zorgt namelijk voor een positieve benadering van de zelfredzaamheid van het gezin. Het uitspreken dat problemen bij het leven horen en het krijgen van steun binnen het eigen netwerk kan namelijk een positieve invloed hebben op het verloop van de ervaren problemen. Met normaliseren leren ouders bijvoorbeeld om hulp te zoeken binnen het sociale netwerk, waardoor zij niet alleen staan bij het oplossen van het probleem. Het is daarom belangrijk om als professional samen met het gezin op zoek te gaan naar de juiste ondersteuning binnen het sociale netwerk. De gezinnen kunnen op deze ondersteuning terugvallen wanneer de situatie uit de hand dreigt te lopen. Hiermee kan onnodig gebruik van specialistische jeugdhulp in sommige gevallen voorkomen worden.

2.4.3. Eigen kracht

Eigen kracht bestaat uit een bepaalde mate van competentie, motivatie en een sociaal netwerk wat afhankelijk is van sociaal, cultureel en economisch kapitaal. De inzet van eigen kracht draagt bij aan een oplossing van een probleem. Het kan leiden tot het creëren van mogelijkheden en oplossingen. Dit vergroot onder andere zelfredzaamheid, verantwoordelijkheid, zelfregulering, zelfregie en zelfreflectie.

We delen het begrip vervolgens op in drie dimensies: competentie, motivatie en sociaal. Om eigen kracht te kunnen aanboren, is het belangrijk om een bepaalde mate van competentie, motivatie en een sociaal netwerk te hebben. In de figuur is te zien hoe de samenhang van deze dimensies werkt:

- De mate van kennis en kunde, versterkt of verzwakt motivatie. Anderzijds beïnvloedt iemands' wil en durf ook de ontwikkeling van competenties.
- De mate van wil en durf, beïnvloedt de hoeveelheid kracht die iemand haalt uit zijn of haar sociale netwerk. Anderzijds beïnvloedt iemands' sociale netwerk ook zijn of haar wil en durf.
- De mate van kracht in een sociaal netwerk kan iemands' competenties versterken of verzwakken. Evenwel zorgt meer kennis en kunde ervoor dat iemand zijn of haar netwerk makkelijker aanspreekt of versterkt.

De drie dimensies van eigen kracht volgens Gisling et al. (2017)

Hoofdstuk 3. Toekomstbeeld

Dit kader geeft in hoofdlijnen weer wat er speelt in de gemeente Weststellingwerf. Door elk jaar een uitvoeringsplan te maken, sluiten we goed aan bij de behoefte van de inwoners en de signalen die er zijn. Signalen komen binnen via het gebiedsteam, regio-overleggen en provinciale speerpunten. Vanuit de Friese Regiovisie wordt er richting gegeven waarbij we lokaal uitvoer aan gaan geven. Ook als de Regiovisie al afgerond is. Door elk jaar een uitvoeringsplan te maken, blijven we flexibel in ons aanbod en kunnen we beter inspelen op wat er speelt.

De mentale gezondheid van de jongeren is zorgelijk, iets waar we samen met de scholen aandacht voor willen hebben. Er zijn verschillende campagnes en methodieken die hiervoor gebruikt kunnen worden. De een is intensiever dan de ander. Vraagt meer van onderwijs en jongeren dan alleen bewustwording van dat het normaal is om bijvoorbeeld soms last te hebben van druk/ stress van school.

We leven in een maatschappij die steeds meer gericht is op resultaat en prestatie. Over uiterlijk en laten zien hoe goed en mooi het allemaal wel niet is. hierin kunnen kleine stappen gezet worden door aandacht te hebben voor mediawijsheid en social media-gebruik. Door op school lessen hierover aan te bieden en te normaliseren dat erover praten kan en mag, hopen we dat er meer begrip onder elkaar en voor elkaar komt. Ook hier kan een groepsaanbod helpend en ondersteunend zijn.

Door in het voorliggend veld aandacht te hebben voor activiteiten en hulpaanbod waarvoor geen beschikking nodig is, komt de beweging naar de voorkant daadwerkelijk op gang. Om kosten te besparen en het aantal kinderen en jongeren die gebruik maken van geïndiceerde specialistische jeugdhulp te verminderen, moet er ook aanbod zijn wat dit mogelijk maakt. Je kunt immers niet zeggen dat je minder SJH-inzet wil, als er geen alternatief is.

Nu wordt er voornamelijk gebruik gemaakt van de pedagoog van de JGZ. Dit is laagdrempelige, lichte opvoedondersteuning. Op het moment dat dit niet voldoende is, moet men dus vaak verwijzen naar specialistische jeugdhulp. Als we vanuit het gebiedsteam opvoedingsondersteuning kunnen bieden die op dat moment wél afdoende helpt, kan hiermee de inzet van SJH verlaagd worden. Hiervoor zou een klein team binnen het bestaande team van Gezond en Veilig Opgroeien ideaal zijn. In de komende periode zal onderzocht worden wat hierin de mogelijkheden zijn.

SMW en POH-GGZ jeugd-> pedagoog JGZ-> lichte ondersteuning gebiedsteam en vaktherapie-> SJH.

Bovendien wordt er door het gebruik van de Verklarende Analyse en zorgvuldig onderzoek doen tijdens een aanvraag voor ondersteuning, veel meer dan eerst stilgestaan bij normaliseren en eigen kracht. Dit kost tijd, echter geeft ook een vollediger beeld van het kind/ jongere, zijn ouders/ opvoeders en het systeem met sociaal netwerk. Door de inzet van uit team Gezond en Veilig Opgroeien kan er ook meer aandacht zijn voor de inzet voor ouders en het gezinssysteem in plaats van inzet op alleen het kind/ jongere.

Het bundelen van signalen vanuit SMW en POH-ggz jeugd en de jongerenwerkers kan zorgen voor meer aanbod in trainingen voor bijvoorbeeld Rots&Water. Van individu naar collectief. Hierin worden nog niet alle mogelijkheden benut. De samenwerking met de scholen is hierin cruciaal. Scholen staan niet allemaal op dezelfde manier open voor een trainingsaanbod. Dit is dan ook meer vraag- en signaalgestuurd dan standaard aanbod. Het is preventief aanbod dat kan voorkomen dat kinderen en jongeren in SJH terecht komen.

Onder de paraplu van GALA en OKO zal er meer integraal gewerkt gaan worden binnen de beleidsterreinen en dus de levensgebieden van de inwoners van de gemeente Weststellingwerf. Door aandacht te hebben wat er nodig is om lekker te kunnen leven, zijn we ervan bewust dat dit niet alleen voor volwassenen geldt. Dit is ook belangrijk voor de jeugd/ jongeren in onze gemeente. Daarom bieden wij activiteiten aan, al dan niet samen mét jongeren, voor de jeugd/ jongeren. Je kunt hier denken aan talentontwikkeling. Iedereen kan meedoen. Iedereen hoort erbij. De samenwerking binnen MDT, jongerenwerk, Sport en bewegen, onderwijs, gezondheid en cultuur is hierbij al gezocht.

Door ouders te informeren over het vermijden van alcohol- en drugsgebruik bij hun kind, door het aanbieden van gezond/ verantwoorde voeding, door het combineren van sport/ bewegen en opvang, en meer activiteiten aanbieden voor jeugd/ jongeren komt er meer samenhang in de dorpen. Wat we nu al weten is dat scholen en ouders graag meer aanbod zien voor jeugdigen en jongeren. Daardoor hoeven jongeren geen overlast te veroorzaken op straat, worden er minder dingen kapot gemaakt en hoeven jongeren zich minder te vervelen. Scholen kunnen hun deuren openen. Hier zouden dan workshops aangeboden kunnen worden op het gebied van cultuur, sport, techniek etc. deze kunnen ook door ouders gegeven worden. Hierdoor ontstaat er meer sociale cohesie.

Eenzaamheid en somberheid speelt een grote rol in de samenleving. Mentale weerbaarheid speelt ook in onze gemeente een grote rol. Als de jeugd somber is of niet lekker in hun vel zitten (en dat kan verschillende oorzaken hebben) gaan ze op zoek naar afleiding. Dit doen ze door middelengebruik, alcoholgebruik, rottigheid uithalen, pesterijen en de grens opzoeken van justitie.

Halt-preventief

De Halt wijkinterventie
Jongeren die een grens over zijn gegaan, waarvoor de inzet van strafrecht niet mogelijk of wenselijk is, kunnen aangemeld worden voor een Halt wijkinterventie. Dit kan bijvoorbeeld door de gemeente, wijkagent, het wijkteam of jongerenwerk. Deze buitenstrafrechtelijke interventie richt zich op het leren van fouten, herstel met de slachtoffers of benadeelden en betrokkenheid van ouder(s) of verzorger(s) en andere rolmodellen.

Verrijkte schooldag

In het coalitieakkoord is aangegeven dat in het kader van bevordering van gelijke kansen geïnvesteerd wordt in de rijke schooldag. Bij kansengelijkheid gaat het erom dat ieder kind zich moet kunnen ontplooien, en dat dat niet moet afhangen van zijn of haar thuissituatie of de omgeving waarin hij of zij opgroeit. Het versterken van die kansengelijkheid is een opgave die verder strekt dan alleen het onderwijs: het is een maatschappelijke uitdaging en vraagt daarom ook om een integrale aanpak. Om de mogelijkheden te stimuleren om kinderen buiten de reguliere onderwijstijd activiteiten aan te bieden, is het programma School en Omgeving gestart. Daarmee wordt ingezet op het versterken van verbindingen binnen de driehoek school-thuis-omgeving. Scholen, lokale partijen en gemeenten worden gestimuleerd om samen te werken en te zorgen voor een ondersteunende en stimulerende omgeving, zodat alle leerlingen hun vaardigheden en talenten in de volle breedte kunnen ontplooien.

STORM

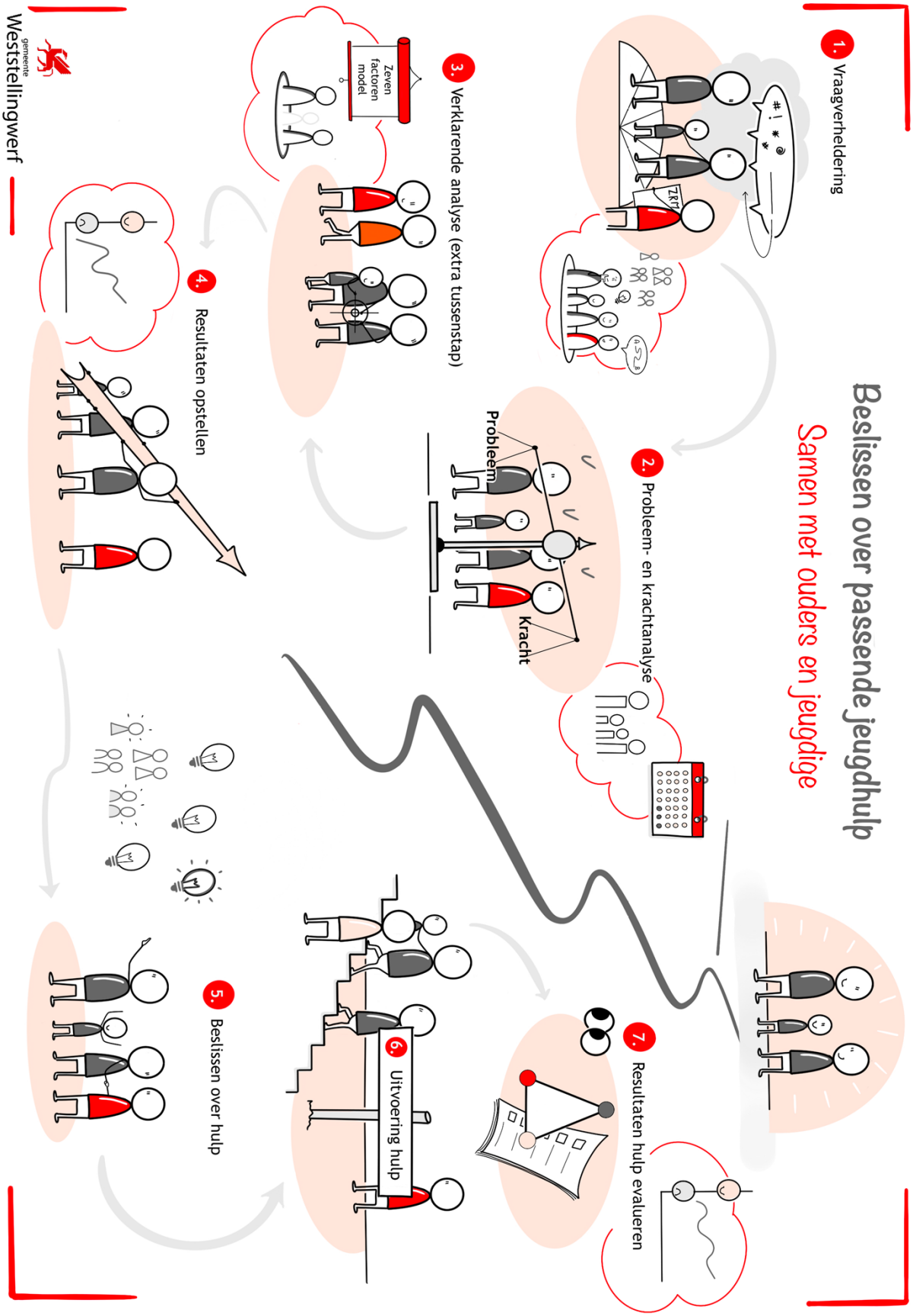
Door samenwerking met de GGD kunnen we STORM aanbieden binnen de gemeente. Door de STORM-aanpak wordt vroegtijdig gesignaleerd wanneer jongeren zich somber, depressief voelen of suïcidale gedachten hebben. Met de Op Volle Kracht-training leren jongeren hoe ze daar mee om kunnen gaan.

Investeren in een gezonde ontwikkeling van jongeren
STORM staat voor Strong Teens and Resilient Minds. Jongeren leren dat zij zelf invloed hebben op hun (negatieve) gevoelens. Zij leren hun negatieve gedachten om te buigen naar positieve, wat hen helpt in hun ontwikkeling tot gezonde volwassenen. Om jongeren meer te leren over wat mentale gezondheid is, wordt hen hierover lessen aangeboden.

Lichte pedagogische ondersteuning

Binnen de gemeente wordt er gewerkt met de richtlijnen van het NJi. ‘Samen met ouders en jeugdige beslissen over passende hulp voor jeugdhulp en jeugdbescherming’. Dat ouders de mogelijkheid hebben om een familiegroepsplan te maken, zal het komende jaar verder geïmplementeerd worden. Er zal een format gemaakt worden zodat er uniformiteit ontstaat. Ook wordt er gewerkt met de verklarende analyse. Samen met de richtlijn en het familiegroepsplan zal er een goed onderbouwd ondersteuningsplan ontstaan, waar ook ruimte is voor erkenning en herkenning en normaliseren. Doordat er een integraal plan gemaakt wordt met de hulpvrager (gezin en/ of jeugdige) wordt ook duidelijk of er inzet gedaan kan worden vanuit een preventief aanbod binnen het voorliggend veld, wat er vanuit eigen kracht opgepakt kan worden en waarvoor er mogelijk een verwijzing naar specialistische jeugdhulp voor gedaan kan worden.
Zodra het gebiedsteam op volle sterkte is, kan er ook vanuit de vakgroep Gezond en Veilig Opgroeien vormgegeven worden aan lichte ondersteuning. De ondersteuning zou je kunnen zien als laagdrempelige opvoedondersteuning. Naast dat er aandacht is voor de jeugdige/ jongere vanuit het Schoolmaatschappelijk werk, jongerenwerk en de Praktijkondersteuner GGZ-jeugd, zal er dan ook kennis en ruimte zijn voor de ondersteuning van ouders/ gezinnen.

Bijlage

Beslissen over passende jeugdhulp
Samen met ouders en jeugdige
1. Vraagverheldering
2. Probleem- en krachtanalyse
Probleem
Kracht
3. Verklarende analyse (extra tussenstap)
Zeven factoren model
4. Resultaten opstellen
5. Beslissen over hulp
6. Uitvoering hulp
7. Resultaten hulp evalueren
gemeente Weststellingwerf